

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 2010 METŲ VEIKLOS PRIORITETAI

Penkioliktoji Lietuvos Respublikos Vyriausybė, per šį precedento neturintį ekonomikos sunkmetį svarbiausiomis vertybėmis laikydama solidarumą ir socialinę rimtį, siekdama įgyvendinti su socialiniais partneriais pasiektą Nacionalinį susitarimą dėl valstybės finansų konsolidavimo bei paramos verslui ir verslo sąlygų gerinimo, būdama įsitikinusi, kad įgyvendinus Nacionalinio susitarimo nuostatas bus padėti pagrindai esminėms reformoms, užtikrinsiančioms ilgalaikę augimo perspektyvą, nuosekliai įgyvendindama savo veiklos programą ir pabrėždama, kad 2010 metais turi būti žengta ir daug kitų konkrečių žingsnių, o kiekvienas Lietuvos Respublikos Vyriausybės narys atsako už Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos įgyvendinimą jam priskirtoje valdymo srityje, numato šiuos pagrindinius savo 2010 metų veiklos prioritetus:

darbo vietų kūrimas, nedarbo mažinimas ir ekonomikos skatinimas;

valstybės valdymo modernizavimas ir kova su korupcija;

struktūrinė socialinės rūpybos, sveikatos apsaugos, švietimo ir energetikos sričių pertvarka;

šalies visuomenės telkimas kurti pažangos viziją „Lietuva-2020“.

Įgyvendindama šiuos prioritetus, Lietuvos Respublikos Vyriausybė (toliau – Vyriausybė) 2010 metais numato atlikti toliau išvardytus svarbiausius darbus.

I. DARBO VIETŲ KŪRIMAS, NEDARBO MAŽINIMAS IR EKONOMIKOS SKATINIMAS

Lietuvos ūkis dėl krizės patyrė didelį nuosmukį, kurio pasekmė – augantis nedarbas. Kad sparčiai atsigauntų ūkis, būtinos konkrečios administracinių kliūčių mažinimo ir bendrų verslo sąlygų gerinimo priemonės. Vyriausybės tikslas – realiai skatinti ūkio atsigavimą ir padėti pamatus ilgalaikiam augimui. Ypač svarbu imtis aktyvių veiksmų, kurie skatintų darbo vietų kūrimą ir visuomenės ekonominį aktyvumą.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Pertvarkyti kraštovarkos sistemą – supaprastinti teritorijų planavimą, statybos leidimų išdavimą ir kitas procedūras.

2. Pradėti įgyvendinti Viešojo ir privataus sektorių partnerystės programą (parengti teisinę bazę, atrinkti konkrečius partnerystės projektus, sukurti užsienio investuotojams skirtą informacijos bazę).

3. Pasiiekti, kad būtų pradėti įgyvendinti pirmieji daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) investiciniai projektai, parengti pagal naująjį finansavimo kreditavimo mechanizmą, ir parengti pirmieji tipiniai daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektai.

4. Parengti teisės aktus, kurie sumažintų verslo sąlygas vertinančiose ataskaitose „Doing Business“ nurodytų procedūrų, jų trukmę ir (ar) išlaidas norintiesiems pradėti verslą.

5. Įdiegti verslo kontrolieriaus sistemą, kad tinkamai ir efektyviai būtų nagrinėjami smulkiojo ir vidutinio verslo subjektų skundai (prašymai) dėl galbūt klaidingo teisės aktų taikymo ar galbūt neteisėtų institucijų veiksmų.

6. Įgyvendinti priemones, šalinančias verslui biurokratinės kliūtis, nereikalingą ir nepagrįstą reguliavimą.

7. Įgyvendinti verslumo ir ekonominio aktyvumo skatinimo priemones, padėsiančias kurti ir išlaikyti daugiau darbo vietų, skatinsiančias eksportą.

8. Persvarstyti taikomas įdarbinimo pagalbos priemones, taip pat tokios pagalbos teikimo institucinę struktūrą, siekiant užtikrinti įdarbinimo pagalbos efektyvumą.

II. VALSTYBĖS TARNYBOS MODERNIZAVIMAS IR KOVA SU KORUPCIJA

Esamas valstybės tarnybos reglamentavimas neatitinka šio laikotarpio iššūkių. Būtina pasiekti, kad valstybės tarnyba tarnautų žmogui ir būtų orientuota į konkrečius rezultatus. Reikia lankstesnio darbuotojų priėmimo ir atleidimo mechanizmo, efektyvesnės valstybės tarnautojų motyvavimo sistemos. Vyriausybės tikslas – didinti valstybės tarnybos veiksmingumą – orientuoti ją į paslaugų vartotoją ir konkrečius rezultatus. Ne mažiau svarbus prioritetas – kova su korupcija, siekiant panaikinti korupcijos sąlygas ir motyvus viešajame sektoriuje.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Valstybės tarnybos modelį papildyti postų sistemos, kontraktinio ir projektinio valdymo elementais.
2. Valstybės tarnautojų veiklos vertinimą ir motyvavimą susieti su konkrečiais jų veiklos rezultatais.
3. Iš dalies centralizuoti atranką į valstybės tarnybą, tobulinti valstybės tarnautojų mokymo sistemą ir įdiegti rotacijos tarp institucijų principą.
4. Užtikrinti valstybės tarnautojų asmeninės atsakomybės neišvengiamumą ir įtvirtinti nepriekaištingos valstybės tarnautojo reputacijos institutą.
5. Užtikrinti priimamų teisinių sprendimų ir viešųjų finansų naudojimo viešumą.
6. Sukurti efektyvų ir veikiančią politinių partijų finansavimo kontrolės mechanizmą.
7. Mažinti korupcijos sąlygų (galimybių) labiausiai korupcijos pažeistose srityse (policijoje), ypač daug dėmesio skirti Lietuvos policijos eismo priežiūros tarnybos, sveikatos priežiūros įstaigų veiklai ir viešiesiems pirkimams.

III. TOLESNIS VIEŠŪJŲ FINANSŲ KONSOLIDAVIMAS IR EFEKTYVUS IŠTEKLIŲ NAUDOJIMAS DIEGIANT Į REZULTATUS ORIENTUOTĄ VALDYMO MODELĮ

Sunkmetis, sukeltas pasaulio finansų ir ekonomikos krizės, verčia 2010 metais ir toliau itin daug dėmesio skirti valstybės viešųjų finansų, valstybės skolos ir deficito valdymui. Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto pajamų didėjimas 2010 metais neprognozuojamas, nebus įvedami nauji ar didinami esami mokesčiai, todėl prireikus viešųjų finansų konsolidavimo naujų žingsnių pirmiausia bus mažinamos išlaidos. Kartu būtina nuosekliai didinti valdymo efektyvumą – orientuoti jį į konkrečius rezultatus. Vyriausybės tikslas 2010 metais – pasiekti, kad valdžios sektoriaus biudžeto deficitas 2010 metais neviršytų 2009 metų lygio, ir sudaryti sąlygas, kad vėlesniais metais jis nuosekliai mažėtų ir nuo 2012 metų neviršytų Maastrichto konvergencijos kriterijaus (3 procentų BVP).

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Pertvarkyti strateginio ir biudžeto planavimo sistemą ir principus, siekiant didesnio išlaidų efektyvumo ir racionalumo, siejant tai su konkrečiais rezultatais:
 - tobulinti strateginio planavimo sistemą – užtikrinti jos skaidrumą, aiškumą ir Vyriausybės politinių prioritetų įgyvendinimą;
 - užtikrinti, kad asignavimų valdytojų vykdomų programų tikslai, uždaviniai ir vertinimo kriterijai būtų siejami su rezultatais;
 - viešai skelbti kuo išsamesnę informaciją apie biudžeto išlaidas.
2. Gerinti mokesčių administravimą, mažinti šešėlinės ekonomikos mastą ir skatinti sąžiningai mokėti mokesčius.

3. Įdiegti priemones, leisiančias valdyti savivaldybių biudžetų išskolinimo dinamiką.
4. Numatyti galimybę Rezerviniame (stabilizavimo) fonde sukaupti rezervą, kuris būtų naudojamas tik tada, kai susidaro ekstremalios sąlygos šalies ūkyje ar kyla grėsmė valstybės finansams.
5. Siekiant kuo platesnio visuomenės ir politinių jėgų pritarimo, parengti Lietuvos pažangos strategiją „Lietuva-2020“, kuri taptų nuoseklaus strateginio planavimo pagrindu.
6. Pasirengti privatizuoti valstybės valdomų įmonių, kurių veikla nesusijusi su valstybės funkcijų įgyvendinimu, akcijas ir pradėti šį procesą.

IV. APSKRIČIŲ REFORMA

Apskričių reformos tikslas – iki 2010 m. liepos 1 d. panaikinti tarpinį centrinės valdžios lygmenį – apskrities viršininkų administracijas, jų funkcijas ir įstaigas perskirstyti savivaldybėms ir valstybės valdžios institucijoms, o dubliuojamas ir perteklines funkcijas panaikinti. Apskritys kaip teritorijos administraciniai vienetai nenaikinamos, o regionų ekonominės ir socialinės plėtros klausimai būtų sprendžiami stiprinant esamas regionų plėtros tarybas. Vyriausybės tikslas – sukurti reikiamą teisinę bazę ir sklandžiai perduoti apskričių viršininkų įgaliojimus ir jų administracijų atliekamas funkcijas valstybės valdžios institucijoms arba savivaldybėms.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Iki 2010 m. liepos 1 d. perduoti savivaldybėms ir kitoms valstybės institucijoms ir įstaigoms šiuo metu apskričių viršininkų atliekamas funkcijas, įstaigas, teises, pareigas ir lėšas perduotoms funkcijoms atlikti, o dubliuojamas ir perteklines funkcijas panaikinti.
2. Priimti reikiamus sprendimus, numatančius apskričių viršininkų administracijų atliekamas regioninės plėtros funkcijas perduoti Vidaus reikalų ministerijai ar jos įstaigoms, o žemės tvarkymo ir administravimo funkcijas – Nacionalinei žemės tarnybai prie Žemės ūkio ministerijos ir savivaldybėms.
3. Įsteigti valstybės įmonę Valstybės žemės fondą, kuris įgyvendintų apleistos žemės mažinimo priemones ir organizuotų žemės konsolidavimo procesą.
4. Priimti reikiamus sprendimus dėl regionų, atitinkančių Europos Sąjungos teritorinių statistinių vienetų nomenklatūros (NUTS 2) lygį, suformavimo.

V. SOCIALINĖS SRITIES STRUKTŪRINĖ REFORMA

Esama socialinės apsaugos sistema Lietuvoje kenčia tiek dėl trumpalaikių ekonomikos krizės padarinių (įmokų ir išmokų neatitikimo, nedarbo didėjimo ir anksčiau priimtų neadekvačių išsipareigojimų), tiek ir dėl ilgalaikių struktūrinių problemų (mokestinės bazės neadekvatumo ir visuomenės senėjimo). Taigi Vyriausybė numato parengti ilgalaikę valstybinio socialinio draudimo ir valstybinių socialinių išmokų reformą, kurios tikslas – minėtos sistemos skaidrumas, sąsajos su realia ekonomikos būkle, ilgalaikis stabilumas ir patikimumas.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Išmokas iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto susieti su realiomis šio biudžeto pajamomis, drauge atsižvelgti į demografinius pokyčius šalyje ir numatyti prievolę augant ekonomikai sudaryti atskirą pensijų sistemos rezervo fondą, leisiantį ateityje sušvelninti galimo ekonomikos nuosmukio pasekmes.

2. Supaprastinti socialinių išmokų sistemą – didinti jos aiškumą ir skaidrumą, mažinti pačių išmokų skaičių, drauge užtikrinti, kad išmokos iš Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto ir Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto nedubliuotų vienos kitų ir skatintų jų gavėjus prisidėti prie šalies gerovės kūrimo.

3. Sukurti veiksmingą kontrolės sistemą, užkertančią kelią galimiems piktnaudžiavimams, susijusiems tiek su socialinėmis įmokomis, tiek su atitinkamomis išmokomis.

VI. SVEIKATOS APSAUGOS REFORMA

Ekspertų vertinimu, sveikatos apsaugos sistema Lietuvoje neefektyvi ir brangi. Sveikatos priežiūros įstaigų tinklas per didelis, trūksta specializacijos, ligoninių lovų skaičius 1 000 gyventojų vienas didžiausių Europos Sąjungoje. Reformavę sveikatos apsaugos sistemą, galėtume su mažesniais arba tais pačiais finansiniais ištekliais teikti gyventojams geresnės kokybės sveikatos priežiūros paslaugas. Vyriausybės tikslas – sukurti patikimą ir efektyviai veikiančią sveikatos priežiūros sistemą, į kurią aktyviau įsitrauktų privatus sektorius.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Įgyvendinti asmens sveikatos priežiūros įstaigų tinklo optimizavimo planą, pagal kurį aukščiausio lygio paslaugas būtų teikiamos universitetinėse ligoninėse, o regiono ir rajono lygmens ligoninėse pacientai laiku gautų reikiamas, saugias ir geros kokybės paslaugas.

2. Stiprinti šeimos gydytojo instituciją ir plėtoti ambulatorines paslaugas, tam priimti reikiamus sprendimus.

3. Įvesti papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą, laiduojantį pacientams pasirinkimo teisę.

VII. ŠVIETIMO SRITIES STRUKTŪRINĖS PERTVARKOS

Lietuva atsilieka nuo daugelio ES valstybių profesinio rengimo ir suaugusiųjų mokymosi populiarumo požiūriu. Būtinoms rimtos švietimo sistemos struktūrinės pertvarkos siekiant skatinti gyventojus mokytis visą gyvenimą tiek asmeninio tobulėjimo, tiek ir profesinės karjeros tikslais. Svarbu modeliuoti ne vien tam tikrą švietimo sistemos pakopų, bet visą švietimo erdvę, nacionalinę kvalifikacijų sistemą. Kad struktūrinės pertvarkos būtų sėkmingos, o mokymasis patrauklesnis, reikia lanksčiau spręsti mokyklų steigimo, vadovų priėmimo į darbą, savarankiško mokyklų tobulėjimo, jų veiklos priežiūros ir kitus šios srities klausimus. Kita vertus, esant ekonomikos nuosmukiui, svarbu pasirūpinti emociniu mikroklimatu, santykiais, kurie gali didinti destrukciją sistemoje, sunkinti struktūrines pertvarkas.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Sujungti profesinio ir darbo rinkos mokymo centrų sistemas, pertvarkyti profesinio mokymo įstaigų tinklą.

2. Atnaujinti bendrojo lavinimo teisinę bazę – supaprastinti mokyklų steigimo ir veiklos sąlygas, pertvarkyti priežiūrą.

3. Skatinti spręsti mokinių ir mokytojų santykių, darbo su rizikos grupių ir socialiai pažeidžiamais vaikais problemas.

VIII. ENERGETIKA IR TRANSPORTAS

Vyriausybės tikslas – didinti šalies energetinį saugumą ir skatinti konkurenciją energetikos rinkose.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Užtikrinti, kad Lietuva apsirūpintų elektros energija po Ignalinos atominės elektrinės eksploatavimo nutraukimo – garantuoti patikimą elektros energijos tiekimą, taip pat skatinti plačiau naudoti atsinaujinančius energijos išteklius.
2. Pasirengti statyti naują atominę elektrinę – patvirtinti finansavimo ir valdymo modelį, parinkti strateginį investuotoją ir naujos elektrinės technologiją.
3. Užtikrinti dujų tiekimą ir ilgalaikį tiekimo saugumą – svarstyti suskystintų dujų importo infrastruktūros sukūrimo ir gamtinių dujų saugyklos statybos galimybes.
4. Įvykdyti planuotas priemones, numatančias „NordBalt“ elektros jungtį tarp Lietuvos ir Švedijos ir elektros jungtį su Lenkija.
5. Įgyvendinti Lietuvos elektros rinkos plėtros planą, siekiant didinti konkurenciją elektros sektoriuje ir plėsti pasirinkimo galimybes vartotojams.
6. Atskirti elektros energijos gamybos įmones nuo elektros energijos perdavimo sistemos įmonių, taip pat dujų tiekimo ir skirstymo veiklą.
7. Plėtoti Rytų–Vakarų transporto koridorių, siekiant prisijungti prie transeuropinių ir besiformuojančių Europos–Azijos transporto infrastruktūros tinklų – parinkti giliavandens jūrų uosto modelį ir vietą, formuoti daugiavalius klasterius (branduolius) ir steigti viešuosius logistikos centrus.

IX. ELEKTRONINIŲ VIEŠŪJŲ PASLAUGŲ PLĖTRA

Viešojo administravimo institucijų ir įstaigų teikiamos paslaugos Lietuvoje kol kas nėra plačiai perkeltos į internetą. Šiuo požiūriu atsiliekama ne tik nuo Skandinavijos, bet ir nuo daugelio ES valstybių (šiuo metu Lietuva 21 vietoje tarp ES27+ valstybių pagal viešojo administravimo institucijų ir įstaigų teikiamų paslaugų perkėlimo į elektroninę erdvę lygį). Turime pasiekti, kad jau kitais metais elektroniniu būdu suteiktų paslaugų gerokai padaugėtų. Bus siekiama, kad viešosios paslaugos gyventojams ir verslui būtų teikiamos paprasčiau, greičiau ir pigiau, mažėtų korupcijos mastas, būtų užtikrintas skaidrumas, pagerėtų Lietuvos – modernios, imlios naujovėms valstybės – įvaizdis tarptautiniuose e. valdžios ir konkurencingumo reitinguose, taip pat gerėtų bendrosios verslo sąlygos. Vyriausybės tikslas – sukurti elektroninių paslaugų pasiūlą, kuri skatintų gyventojus siekti didesnio kompiuterinio raštingumo ir didintų plačiajuosčio interneto poreikį.

Šioje srityje 2010 metais būtina:

1. Sudaryti paketą elektroninių viešųjų paslaugų, kurias būtų galima įdiegti nedelsiant, kad 2010 metais su minimaliais finansiniais ištekliais įvyktų esminis proveržis.
2. Paskirti Ministro Pirmininko tarnybą kartu su atitinkamomis ministerijomis, kuruosiančiomis informacinės visuomenės klausimus, koordinuoti tokių paslaugų diegimą.
3. Užtikrinti tinkamą ir racionalų lėšų sutelkimą šiai programai įgyvendinti, neviršijant 2010 metams skirtų valstybės asignavimų ir Europos Sąjungos lėšų.
4. Sukurti ir pripildyti turinio bendrą viešųjų paslaugų teikimo interneto prieigą.
5. Plėsti galimybes naudotis viešosiomis paslaugomis nustatčius asmens tapatybę patikimomis elektroninio identifikavimo priemonėmis.